

בן שלמה ורחל, נולד בנובמבר 1932 בפרס. בהיותו
בן 3 עלה לארץ יחד עם הוריו שהתישבו בראשון לציון.
כאן למד בבית הספר העממי, והיה תלמיד חרוץ ושקדן.
בן 13 נכנס לתנועת „הנוער העובד“, ובגיל צעיר הצטרף
לגדנ"ע. בגלל מצבם החומרי הדחוק של הוריו נאלץ
מיכאל כבר בגיל רך להתחיל בעבודה, ולעזור לפרנסתם.
תחילה עבד כשוליה אצל סנדלר, ואחר כך היה לבעל
מלאכה עצמאי. הוא עבר אימונים שונים, והגיע לדרגת
מ"כ ביום כ"ז בטבת תש"ח (9 בינואר 1948) נפל
בסיבת גן יבנה.

פרשת "לך לך"

מוצאם של בני אברמוב מפרס (אירן). כל המשפחה גרה במשך דורות בבנדר־פהלבי, עיר־נמל ראשית שעל חופה הדרומי של הים הכספי, לא הרחק מהגבול הרוסי.

אבי המשפחה סוחר היה. הוא היה נוסע מכפר לכפר ומוכר סחורה לקורדים. רעידת האדמה, אחת מני רבות שפוקדות את פרס, גרמה למפנה יסודי בחיים השאננים של המשפחה המבוססת. עתה החלו ההורים לחשוב בכובד ראש על עלייתם לארץ ישראל.

אומרת האם: „אף על פי שמצבנו הכלכלי בפרס היה יציב, נטשנו את כל רכושנו על מנת שנוכל לחיות בארץ ישראל, ובכך נעניק לבנינו הרגשת בטחון וחרות שערכה בעינינו עלתה על ערך הממון.“

החלה פרשת גדודים: „לקחנו דליג'נס ובאנו לחנקין שבגבול פרס—עירק, פה נשארנו ימים אחדים והמשכנו לכירכוך ומשם לבגדד. כאן שהינו כשישה חדשים. בבגדד השגנו דרכון ללבנון.“

לאחר שהשארנו את כל כספנו אצל יהודי ניסן שהיה אף הוא מברית, עברנו לבירות. אף בה נשארנו שלושה חדשים. באנו בקשר עם מבריתים ערבים המנוסים בהעברת יהודים לארץ. התחלנו בטיולי הסוואה, מדי יום ביומו לקחו אותנו הערבים לטיול לשפת הים, ובבוא הערב היו מחזירים אותנו. מטרת הטיולים היתה להרגיל את התושבים למראה שלנו בסביבת הים.

ראש הנקרה

ערב אחד נלקחנו יחד עם עוד שלוש משפחות והובלנו בעגלה לשפת הים. כאן חיכתה לנו סירת מפרשים. נכנסנו והתחלנו לנוע בכיוון לחיפה. בלב הים נשבר התורן וכולנו הוטלנו למים. לאט לאט נמשו כולם מהמים לסירה, והמשכנו בכיוון ראש הנקרה.

עקב תקלה הפסדנו את הזמן היקר והגענו לראש הנקרה לפנות בוקר. הילדים והנשים הסתתרו בין הסלעים, והגברים החלו להתקדם כשרגליהם דורכות על אדמת ישראל.

בדרך נהקלו בנידת. שלושה שוטרים בריטים עצרו את הולכי הרגל המזוינים ושאלים:
— לאן אתם הולכים?
— לחישה!
התשובה הייתה נכונה. אך הצועדים בשעה מוקדמת לא הניחו את דעתם על השוטרים. המוטחה לשפות' שאל אותם באיזה שפה הם מדברים. מנין הם?
— לא יודעים שום שפה.
המוטחה שאל אותם: מדברים רוסית?
— כלום! כך הדריכו אותם.

עתה נצטוו לעלות על המכונית. הם אסורים, זאת הבינו היטב. אם להאסר אזי יהיה כל המשפחה. הם הדיעו לשוטרים שיש להם משפחה בהרים. השוטרים הבינו היטב, וכולם נורקו ללא עכו. כאן הופרדה המשפחה. הגברים לחדר הנשים לחדר. אבא נשאר בעכו, ויתר בני המשפחה הועברו לבית-לחם. כאן קבעו הנזירות שהיו ממונות על הכלא שהבן הבכור הוא כבר גבר, ועליו לעזוב את כלא הנשים.

הועברתי לכלא קישלה שבירושלים. נשאיתי לבדי מבלי לדעת מה גורל משפחתי. כאן פגש אותי יהודי יוסף אורסלי, הוא אמר כי הרג ערבי, ועל כן נדון למאסר עולם. הוא ניחם אותי:
אל תבכה. הרויח יבואו. לאחר שהיה זקן האסירים היה ממונה על הסדרה הננים אחי לחאו.

בלילה בא אלי סוהר ואמר: אל תבכה אבא שלך פה. התחלתי לבכות. אבל הוא אמר: אל תבכה. גם אביך יצא. סוף סוף יצאתי. לאן אלך ואין לי שום דבר לא מודע ולא מבר. אינני יודע היכן כל המשפחה. יוסף אורסלי התקשר בטלפון ושאל אם אמי עוד בבית-לחם. ענו לו שיצאה, היא עברה לתל-אביב לחדר.

כאן גרה כל המשפחה בצריף וחיכתה לכסף שיגיע מבגדד. לפי עצת מכרים החל האב למכור תה בחולון, אך ההצלחה לא האירה לו פנים. ברוב יארש החליט לחזור לפרס. מיטלא נצטווה על ידי בית המשפט לעזוב את הארץ. הן לכה לו צרות נוספות? מוטב לעזוב. בני המשפחה והקרובים התאספו והשפיעו עליו לנטוש את הרעיון, ולהשאר בארץ.

עתה נרתם לעבודה הבן הבכור, שהתחיל לעבוד אצל בן דודו בכנני. הייתה זאת תקופת בניה, והוא השתכר 5 גרש ליום. האב החל למכור עתוננים, ועוד מעט הצטרף אליו גם בנו. אך עבודה זאת לא הביאה פרנסה, ובני משפחת אבימוב החלו חשים במצוקה הכלכלית. המשפחה עברה לירושלים. התחלנו

לעבוד באבנים במחצבה. אך גם כאן לא הרווחנו. חזרנו לתל-אביב ומשם לראשון לציון. כאן התחלנו לעבוד בפרדס. לאט לאט השתפר המצב הכלכלי. מהפרדס עברה כל המשפחה לעבודה למען הצבא הבריטי בתפירת אהלים. עוד מעט נשארו רק שני עובדים בסרפנד, וכשתמה העבודה החלו השניים בכריתת עצי אקליפטוס.

אחרי 35 שנים הגיע בכור הבנים לתחנה האחרונה — קבלן בנינים, אב וסבא, היכול לתת חינוך נאות, וכל שיבקשו בניו ונכדיו למען עתידם חסר דאגה.

בשחר ילדותו

על אף תהפוכות הגורל של המשפחה ומצבה הכלכלי הרופף, עברו שנות ילדותו של מיכאל ללא כל זעזועים.

האב המסור לא נתן לבנו הצעיר לחוש במצוקה, וכאשר מיכאל חלה קשות (טיפוס) לא חסך האב מכספו והוציא את פרוטותיו האחרונות כדי להציל את בנו.

כאשר המשפחה עברה לראשון לציון, החל מיכאל ללמוד בביה"ס "חביב". כאן היה בין התלמידים המצטיינים ביותר שמוריו לא פסקו להללו ולספר בשבח. (יש להצטער שלא נשמרה ולא נמסרה כל עדות של מחנכיו מתקופה זאת). בהיותו טוב לב, ומוכן לעזור לכל חבר בעת צרה, רכש לו מיכאל ידידים רבים. נוסף לחבריו בביתו, ולאחר מכן במועדון של "הנוער העובד", היו למיכאל ידידים קטנים רבים.

בהיותו ילד ואחרי זה נער מבוגר, הקדיש מיכאל חלק ניכר מזמנו לגידול יונים. הוא היה מטפל בהן במסירות רבה. הידידים הקטנים הרגישו באהבתו, וכאשר היה מסור להם זרעונים היו יורדים על כתיפיו וזרועותיו.

"יוסף ואחיו"

כבר בילדותו היה מיכאל "הכרוזון המכוער" (מסיפורי אנדרסון) שעתיד ליהפך לברבור צח. הוא היה ילד מפותח מאד ועל אף הישגיו היפים בבית הספר, שאף ללמוד עוד ועוד, אין זאת כי אוירת ישראל החכימה אותו, כי כבר משנה ראשונה בארץ נחפז מיכאל לאחרי, כבר מיומו הראשון בארץ רצה להפוך את עורו ולהשכיח בבת אחת את העבר.

מיכאל היה טיפוס שונה, אומר אחיו הבכור, בניגוד לכל המשפחה שהיו אסיאטים, היה הוא טיפוס אירופאי. הוא היה צבר אמיתי. (רק אחר כך נזכר

אחיו שאף מיכאל נולד במרס, ורק הצעיר שבמשפחה ציון, הוא יליד הארץ.)
 מיכאל חשב עצמו כאילו הוא נולד באירופה וכל בני המשפחה באסיה. כשאמנו
 עשתה קציצות חכינה. פלאר אחרי שטחנה על אבן, והגישה את האוכל בקערה,
 אכלנו כולנו בכף מתוך הקערה, אז היה מיכאל מעיר לנו:
 — אתם לא מתחנכים, כל אחד צריך לאכול לאחד בצלחת שליו.

לעבודה

על אף ציוניו הטובים, החליט מיכאל להפסיק את לימודיו ולהתחיל לעבוד.
 איש לא הציג לו זאת, איש לא הכרית אותו. כמו יתר בני המשפחה, הבין אף
 הוא שעליו לתרום את חלקו, כדי להוציא את המשפחה בת ה־8 נפשות (4 אחים,
 אחות וסבתא) מתוך דירתם שבחדר אחד.
 מיכאל החל ללמוד סנדלרות. הוא החל לעבוד בחנות הנעליים של
 שמבוסיקי (באותו הזמן), כל הנעלים היו חפורות ביד, הוא ניגש במרץ וברצון
 האופייני לו ללמוד את המקצוע החדש. לא עבר זמן רב והוא הצטיין אף כאן
 בעבודתו.

עד היום נזכר אחיו בתחרושות, כאשר ניגש אליו מיכאל ואמר לו: „אני
 אעשה בשבילך זוג נעליים שתזכור אותי לכל החיים שלך“. אכן לכל ימי חייו
 יזכור אחיו את הנעליים שמיכאל תפר לו.

כתוצאה משקדנותו הניע מיכאל בהיותו רק כבן 15 למעמד בעל מלאכה
 עצמאי. עתה עמדה לרשותו חנות קטנה משלו, וכל זה השיג בכוחות עצמו.
 ביום עבד, אבל את הערבים חילק בין ליסודים שמהם לא רצה לוותר, לבין
 פעילות בתנועת „הנוער העובד“ ובליו עם החברה.

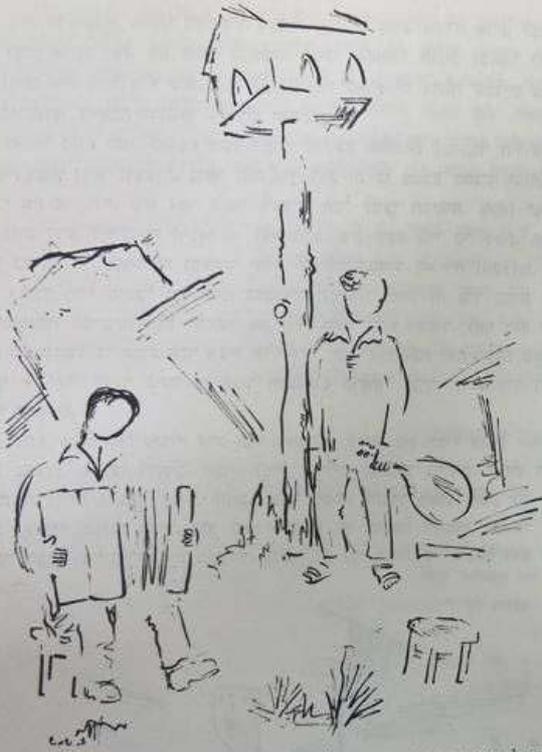
בעולם הנגינה

כאן בן סתלי מועדון „הנוער העובד“, נתהדקו קשרי ידידות שהתלו עוד
 בביה"ס, בין מיכאל לבין ירדן לחיים ולמרות יוסי פוקשי.

יוסי היה מספר את סיפור חייו העצוב בצלילי מגדולינה, ואילו רעו הטוב
 מיכאל, היה מביע את רגשותיו בטפוחית פה, בחליל ולבסוף באקורדיון.

יש ושעות ארוכות היו שניהם יושבים באחד החדרים בשעות בין הערביים,
 וסביעם את אחות נפשם בנגינה משותפת.

אחד הידידים הטובים מישה מתני הכנס את מיכאל לעולם המוסיקה

הורה לו נגינה באקורדיון, איש לא ירדע עד היום מה עלה בגורלו של האקורדיון.
 מיכאל שהאמין בכל אדם, מסר אותו לתיקון לאדם אחד ביפו מבלי לקחת כל
 קבלה או מיסמך כלשהו, וכאשר נפל, נעלמו עקבותיה. ממילא היו אלה ימים
 שעליהם אומר הפתגם הרומי: „כשרוצמים כל־יירי, תדומנה בנות־שירה“.

בהגנה

בהיותו בן 14, התגויס ל„הגנה“ עם חבריו, על כך מספר ידיד שהיה עמו
 באותו מעמד (כיום מורה).

היה זה בשבת. הלכנו בפורטים כשאנו טובבים סביב נקודה אחת. לבסוף הגענו לבית אריזה יסן. שם עמדו בהבטחה מספר מבחורי הגנה. נכנסנו לתוך בית האריזה אחד אחד, אלו שנכנסו הראשונים היו מאושרים מאלה שעדיין עמדו בחוץ והתלחשו ברטמה דרוכים, נרגשים ועירניים.

מיכאל נכנס לפני. כשיצא משם לאחר שנשבע אימונים ל"הגנה" היו עיניו מבריקות ושניו נראו נרגשות. נראה היה איך רגע זה בו נשבע בתנ"ך ובאקדה, נתן בו את אותותיו. הוא גמר אומר לעשות הכל למען המטרה. מכאן ואילך נכנס גורם חדש לחייו של מיכאל — האימונים. היה יוצא מדי כל שבת, ומובן מאליו ערב חול, לאימונים ומאוחר יותר, למילוי תפקיד שמירה והבטחה.

כאשר החל מיכאל באימונים במטגרת ה"הגנה" היה זה סוד כמנס לבל בני המשטחה. כפרט השתדל להסתיר את סודו מפני אחיו הבכור. (אף הוא חבר ה"הגנה") שהסד בו שהוא חבר אצ"ל או לח"י. יתכן שמחשבה זאת נבעה מאופיו התקיף של אחיו אשר בתור בן בכור והמפרנס הראשי בבית, שלט ביד הזקק באחיו הקטנים.

סודו של מיכאל נתגלה ערב אחד כשפרצה קטטה בין חברי אצ"ל וההגנה. סיבה הקטטה טיפסה כרוחים חברי אצ"ל צעירים הדביקו כרוזים, ואילו חברי ההגנה הצעירים נצטוו להסיר אותם. החלו מכות, וחברו הטוב משה לרי ספג סמט נאמנות מפני אצ"ל. עוד מעט הצטרף אף מיכאל לקטטה, וכאשר חזר תביתה הבוט ומלוכלך בתום הפעולה, ידעו כל בני הבית כי מיכאל הוא חבר ה"הגנה".

כתגובה על הכאהם של קצינים בריטיים הוטל עוצר בראשון לציון. ב"ב" בבוקר הוכרו אצלנו על עוצר. האנשים שרצו לצאת לעבודה נצטוו לחזור לבתיהם. משמרות בריטיים נעו מבית לבית, הוציאו את כולם, והעבירו אותם לגן העיר. כאן נעשה המיון הראשון לפי צבע הפנים, בטרם נעשתה החקירה. בין צעירים רבים אשר נאסרו היה גם מיכאל. בגלל גילו הרך (בן 15) שוחרר. מספר שעות לאחר מכן סיפר לידידיו כי פחד פחד מוות בשעת מאסרו וכאשר נחקר.

ידיד אחד מספר כי מיכאל לא היה חסך מבחינה גופנית ומעולם לא החבלט, אך מעולם לא פיגר במסע ובמירוץ.

כוח סבלו ושאיפותיו להגיע למטרה הפכוהו לחייל מצטיין, ואף הגיע לדרגת מב. עתה עמד לפניו שתי ברירות כמו ליתר חבריו: להשאר בגדנ"ע בתפקיד הדרגה או להתנדב לח"י. חינוכו ותכונותיו לא הניחו לו לבחור בתפקיד הקל יחסית. הוא התנדב לח"י.

השיחה האחרונה

היה יום גשום, יום קודר ולאחיו הנוקשה תמיד היתה לפתע הרגשה לא טובה.

— אל תצא היום מיכאל. היום יום לא טוב. חכה, אחת רואה יורד גשם. לבש את הסודר שלי.

הפעם לא היסס האח הצעיר לענות תשובה פסקנית ללא כל מורא לאחיו הבכור.

— זה לא עסק שלך — זה שלי, אתה מבין, אני מוכרח לנסוע.

והוא נסע.